

ArticleInfo/Makale Bilgisi

Received/Geliş: 24.02.2022 Accepted/Kabul: 18.06.2022 Published/Yayımlama: 22.10.2022

Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularında Öğrencilerin Tarihe Dair Merakları¹

Esra KAHRAMAN², Zafer TANGÜLÜ³

Öz

Bu çalışma ile, ortaokul son sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularına dair tarih meraklarını ve nedenlerini incelemek amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı içerisinde Denizli ilinde MEB'e bağlı bir özel okulun ortaokul son sınıf öğrencilerinden oluşan 31 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin en çok merak ettiği kişiler; Mustafa Kemal Atatürk, Kazım Karabekir ve İsmet İnönü olmuştur. Ortaokul öğrencilerinin merak ettiği olaylar, sırasıyla Milli Mücadele dönemi savaşları ve TBMM'ye karşı çıkan isyanlar olmuştur. Öğrencilerin en çok merak ettiği yerler Milli Mücadele dönemi cepheleri, Selanik ve Çanakkale olmuştur. Öğrenciler tarafından en çok merak edilen dönemler, Milli Mücadele dönemi ve Atatürk'ün hastalık süreci ve ölümü olmuştur. Bu çalışmadaki elde edilen bulgulara bakıldığında erkek karakter daha fazla merak edilmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde kadın karakter ihmal edilmiştir. Yine elde edilen bulgulara göre öğrenciler yaşadığı yerde ismi geçen karakterleri merak etmiştir. Ortaokul son sınıf öğrencilerinin askeri ve siyasi tarihe yöneldikleri görülmektedir. Ders konularının sosyal, dini, sanatsal-edebi, kültürel tarafı ihmal edilip genellikle askeri ve siyasi çerçeveye içine sıkıştırıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

¹ Bu çalışma birinci yazarın Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 2021 yılında "8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretiminde Öğrencilerin Tarihsel Meraklarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretiminde Öğrencilerin Tarihsel Meraklarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, Zafer TANGÜLÜ, 2021

² Bilim Uzmanı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Muğla- Türkiye

ORCID: 0000-0003-2525-7593 esra.kahraman95@gmail.com

³ Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Muğla- Türkiye, zafertangulu@mu.edu.tr ORCID: 0000-0003-1596-442x

Anahtar Kelimeler: Merak, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, tarihsel merak

Students' Curiosities About History in The Subjects Of Turkish Republic Revolution History And Kemalism

Abstract

In this study, it is aimed to examine the history curiosities and reasons of the secondary school senior students about the subjects of "Turkish Republic Revolution History and Kemalism" course. In this study, a case study pattern was used from qualitative research methods. The study group of the research consists of 31 students, who are senior students of a private secondary school affiliated to the Ministry of National Education in Denizli, in 2020-2021 academic year. In the research, a interview form consisting of open-ended questions was used as a data collection tool. When we look at the obtained findings from this study, the students are most curious these people; Mustafa Kemal Atatürk, Kazım Karabekir and İsmet İnönü. The events that curious of the secondary school students are as follows; the wars of the National Struggle and rebellions against the Turkish Grand National Assembly. The places that students were most curious about were the front lines of the National Struggle period, Thes Saloniki and Çanakkale. The most curious periods by the students were the period of national struggle and the disease process and death of Atatürk. When we look at the obtained findings, the male characters are more curious. When the results of the research were examined, the female characters were neglected. Again, according to the findings, students were curious about the mentioned characters in the place where they lived. It is seen that the secondary school senior students tend towards military and political history. It has been concluded that the social, religious, artistic, literary and cultural aspects of the course subjects are neglected and generally the subjects are stuck within the military and political framework

Keywords: Curiosity, Turkish Republic Revolution History and Kemalism, historical curiosity

1. GİRİŞ

Tarih nedir? Geçmiş niçin önemlidir? Mustafa Kemal Atatürk nasıl bir liderdi? Mustafa Kemal Atatürk nasıl bir çocuktur?

Adalar ne zaman kaybedildi? Lozan Barış Antlaşması zafer mi? Padişah Sultan Vahidettin neden vatan haini ilan edildi? Daha birçok soru... Bu soruların tek bir nedeni var: Merak.

Merak, insanın içindeki eğilim ile ortaya çıkan bir güdü kaynağıdır (Kashdan ve Silvia, 2009). Bu kaynak, aynı zamanda etkili öğrenmeyi de sağlar (Ruskin, 1819 akt. Litman, 2005). Merak, genellikle belirsiz ve karmaşık durumlar esnasında ortaya çıkabilir. Geçmiş ise muallâk durumları içinde barındıran bir kavramdır. Geçmiş ile merak, pozitif bir ilişkiye sahiptir. Geçmiş, her yönü ile bilinmediği için ve bazı yönlerinin karanlık olması vasıtasıyla merak dürtüsünü ortaya çıkarır. Böylelikle bireyin zihninde sorular canlanır. Bu sorular bireyi araştırmaya yönlendirir. Yani birey merak ettikçe soru sorar, soru sordukça merak eder. Esasen merak ile geçmiş arasında çift yönlü

pozitif bir ilişki vardır. Tarihin konusu da geçmiştir. Bu bağlamda birey, esasen tarihi merak eder (Kızılay, 2019). Tarih merakının ortaya çıkmasını tetikleyen unsur, öğrencinin zihnindeki mevcut tarih bilgisidir (Altun, 2014). Tarih merakı, tarihin ortaya çıkışından itibaren bugüne kadar hep taze kalmıştır. (Güngör, 1993; akt. Altun, 2014). Yazıdan önceki dönemde insanların ilkel davranışları her zaman merak edilmiştir (Kızılay, 2014). Kendi özünü arayan birey için geçmiş kavramı önemlidir. Bireyde böylelikle geçmişi öğrenme isteği ortaya çıkacaktır (Yıldız, 2003).

Geçmişe dair merakı olmayan birey, geçmişteki olaylara şuanki bakış açısı ile bakacak geçmişteki olayları o dönemin şuuru ile değerlendiremeyecektir. Çünkü bireyde tarihsel empati becerisi gelişmeyecektir (Kızılay, 2014). Her alanın nevi şahsına münhasır bir yapısı olduğu gibi tarih disiplininin de kendine has bir yapısı vardır. Yaşamın, tarihin bir parçası olması vasıtasıyla muhakkak ki birey, tarih ile kendini bütünleştirecek ve bireyin tarih merakı ortaya çıkacaktır (Altun, 2014). Tarih öğretiminde, öğrencideki isteği artırabilmek amacıyla merak işe koşulmalıdır. Öğrenciye sorular yöneltilerek öğrencinin ilgi ve alakasını derse yönlendirmeli, düşünmesi sağlanmalıdır (Barton, 2018). Tarih öğretiminde öğrenci, tarih ile bütünleşmelidir. Öğrenci, yapılandırmacı eğitim anlayışı ile bizzat yaparak yaşayarak öğrenmeli, bir dedektif gibi araştırmalı, kanıt toplamalı, bir tarihçi gibi de bulgu ve kanıtları yorumlayarak sonuca ulaşmalıdır. Merak ile yola çıkmayan öğrenci, akademik olarak başarılı olamadığı gibi, kalıcı öğrenme de gerçekleşmez (Barton, 2018; Kızılay, 2014). Kızılay (2014) tez çalışmasında, bizzat merak edip araştırarak tarih eğitiminin bir parçası olup öğrenme sürecine dâhil olan öğrencinin, tarihe karşı heyecan duyduğu sonucuna ulaşmıştır. Tarih öğretiminde ezber, tehlike arz eden bir durumdur. Zira öğrenciler ezberlemesi gereken bilgileri asla öğrenemezler (Borries, 1998; akt. Kaya ve Demirel, 2008). Tarih öğretiminin hedefi ezber değil, öğrencinin geçmiş ile bütünleşmesini sağlamaktır (Bourdillon, 1994; akt. Arslan, 2006). Öğrencinin merak ettiği unsurlar dersin öğreticisi tarafından ortaya çıkarılabilir. Öğrencinin geçmişe dair merakı iyi bir şekilde kullanılabilir. Dersin öğreticisi konumunda olan öğretmen, dersi öğrencisinin merakına göre inşa edebilir (Kızılay, 2019). Peki, öğretmenler gerçekten öğrencinin merakı doğrultusunda dersi yönlendirip öğrencinin merakını mı gidermeli, yoksa öğrencileri geçmiş ile mi yüzleştirmeli? Bu da henüz cevaplanmamış sorulardandır. Tarih, birey ve toplumun kimliğini inşa eder. Tarihsel empati, iletişim, merakı kullanma gibi becerileri de kazandıran tarih dersi birey için önem arz eder (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

Merak, ülkemizde son zamanlarda ortaya çıkmış bir araştırma alanıdır. Genellikle akademik başarı ile ilişkisi incelenmiştir. Tarih merakı ise Altun (2014, 2016, 2018) ve Kızılay (2019) ile sınırlı kalmıştır. Cumhuriyet rejimine uygun vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen dersin ciddi problemleri vardır. Bu problemleri minimuma indirgeyebilmek için alan araştırmaları artırılabilir.

Merak ile ilgili araştırmalar, genellikle merakın doğasına yönelik olmuştur. Hâlbuki tarih ve sosyal bilgiler gibi disiplinlerin merak ile ilişkisi de ele alınmalıdır. İnsan yaşamında mühim olan tarih

ve sosyal bilgiler derslerinin, salt bir ders veya disiplin olarak görülmesi yanlıştır. Hayatın bir parçası durumunda olan tarih ve sosyal bilgiler disiplinlerinin, vatandaş yetiştirmek gibi mühim amaçları vardır. Buna binaen bahsedilen derslerin öğrenciye aktarılmaktan ziyade öğrencinin dersi keşfederek içselleştirilmesi sağlanabilir. Bu da ancak öğrencilerin merak ettiği unsurları su yüzüne çıkarıp dersi bu yönergede işlemek ile mümkündür. Bu çalışma ile T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine dair merak edilen kişi, olay, yer, dönem ve bu unsurların merak nedenleri ortaya çıkarılmak istenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, derste kullanılan yöntem ve teknikler hatta öğretim programları ve ders kitapları revize edilebilir. Öğrencilerin merakları doğrultusunda inşa edilen dersin, öğrencilerin ilgisini çekeceği ve böylece dersin ezberden kurtulacağı düşüncesi açısından bu araştırma önem arz etmektedir. Yine T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ve merak arasındaki ilişkinin daha önce hiç ele alınmamış olması da araştırmanın ilklığı açısından büyük öneme haizdir.

Bu araştırma ile 8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularında merak ettikleri kişi, olay, yer, dönem ve bu unsurları niçin merak ettikleri araştırılacaktır. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıdadır.

8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konuları arasında merak ettiği kişiler ve nedenleri nelerdir?

8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konuları arasında merak ettiği olay ve nedenleri nelerdir?

8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konuları arasında merak ettiği yer ve nedenleri nelerdir?

8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konuları arasında merak ettiği dönem ve nedenleri nelerdir?

Bu alt problemler ile öğrencilerin bu derse dair merak ettiği tarihi kişi, olay, yer ve dönem ile birlikte nedenleri öğrenilmek amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. “Ne-Neden” soruları desenin temel sorularıdır (Kaleli-Yılmaz, 2014). Desenin amacı, derinlemesine araştırma yaparak detaylı bir bilgi

toplamaktır. Derinlemesine bir araştırma yapılacağından dolayı katılımcı sayısı azdır (Kaleli-Yılmaz, 2014).

Çalışma Grubu

Ortaokul 8. Sınıflardan araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularına dair tarih merakları ve nedenlerini inceleyen bu araştırmanın çalışma grubunu Covid 19 pandemisinden dolayı çalışmayı kolaylaştırmak adına kolay ulaşılabilir durum örneklemesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda Denizli ilinde MEB'e bağlı bir özel okulun 8. sınıf öğrencileri arasından gönüllülük esasına bağlı olarak öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı (Kahraman, 2021)

Cinsiyet	Kız	Erkek	Toplam
Kişi sayısı frekans (f)	21	10	31

Veri Toplama Aracı

8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularına dair öğrencilerin merak ettiği unsurları ve nedenlerini araştıran bu çalışmada öğrenciler ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Yapılan açık uçlu sorulardan oluşan görüşmeler sırasında görüşme formu kullanılmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu, alan uzmanları ve ölçme değerlendirme uzmanları ile birlikte hazırlanmıştır. Görüşme, Stewart ve Cash (1985) tarafından “önceden belirlenmiş ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlanmıştır (Stewart ve Cash 1985; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 129). Patton'a göre (1987) görüşme, bir konuya, probleme bireyin baktığı pencereden bakabilmektir. Araştırmacı, görüşmeye katıldığından dolayı yüksek oranda cevap alır. İstenilen cevabı fazlasıyla alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Görüşme esnasında esneklik sağladığından, görüşmeye araştırmacıyı katılabildiğinden dolayı araştırmanın doğasına uygun görülmüştür.

Verilerin İşlenmesi ve Analizi

8. sınıf öğrencilerinin tarih meraklarını ve nedenlerini araştıran bu çalışmada veriler, görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu çalışmada araştırmacı, araştırmaya dâhil olup sürece katıldığından dolayı veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır. Gönüllülük esası dikkate alınarak araştırmaya dâhil edilmiş öğrenciler ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Öğrenciler ile görüşmeler için boş bir sınıf ortamı tercih edilmiştir. Öğrenciler, görüşmeye birbirinden etkilenmelerini engellemek adına tek tek alınmıştır. Öğrenciye görüşme formu verilerek, görüşme formu ile birlikte görüşme soruları sorulup

öğrencilerden cevap istenmiştir. Öğrencinin vermiş olduğu cevaplar ses kayıt cihazı ile de kaydedilmiştir. Her bir öğrenci ile görüşme 10 dakika süre içinde tamamlanmıştır.

8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularına ilişkin tarih meraklarını ve nedenlerini araştıran bu çalışmada toplanan veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Amaç, verileri topladıktan sonra o verilerin açıklanmasına yardımcı olacak bağlara ulaşmaktır. İçerik analizi, toplanan verilerde saklı olan malumatı su üstüne çıkarmaya yardımcı olur. Birbirine benzer veriler, kavram ve tema içerisinde bütünleştirilerek okuyucuya sunulabilir.

3. BULGULAR

Denizli ilinde MEB'e bağlı bir özel okulun 8. sınıf tarih meraklarını ve nedenlerini konu alan bu çalışma da, öğrencilerin merak ettiği unsurlar ve nedenlerinden ortaya çıkan bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mustafa Kemal Atatürk'ün hem siyasi hem askeri kimliği olduğu bilinmektedir. Fakat öğrencilerin daha çok askeri yönü üzerinde durmasından dolayı askeri tema içerisinde alınmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Merak Ettiği Tarihi Kişiler (Kahraman, 2021)

Kategori	Kodlar	F
Kişi	Mustafa Kemal Atatürk	6
	Kazım Karabekir	6
	İsmet İnönü	5
	Sultan Vahdettin	3
	Seyit Onbaşı	2
	Damat Ferit	2
	Enver Paşa	2
	Gaurilo Pirincip	1
	II. Abdülhamit	1
	Çerkez Ethem	1
	Demirci Mehmet Efe	1
	Halide Edip Adivar	1
	Makbule Hanım	1
	Amiral Sir Somerset Arthur Gouch Calthorpe	1
	Şeyh Sait	1
	Adolf Hitler	1
	Rıfat Börekçi	1
	Tophaneli Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey	1
	Mustafa Fehmi Kubilay	1
	Benito Mussolini	1

Öğrencilerinin en çok merak ettiği kişilerin analizi sonucunda ortaya çıkan sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde merak edilen 20 farklı kişi görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre en çok merak edilen kişiler Mustafa Kemal Atatürk, Kazım Karabekir ve İsmet İnönü olmuştur.

En çok merak edilen tarihi karakter Mustafa Kemal Atatürk’tür. Henüz okula başlamadan çocuklara öğrettiğimiz ilk tarihi kişidir. Tanıştıkları ilk tarihi kişi olmasından dolayı öğrencilerin merak ettikleri düşünülmektedir. Ayrıca dersin ana temelini Mustafa Kemal Atatürk’e dayanması ve Mustafa Kemal Atatürk’ün bu vatan toprakları uğruna yaptığı fedakârlıkların öğrencilerin merakını ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Merak edilen kişilerin arasında 18 erkek karakter, 2 kadın karakter olduğu göze çarpmaktadır. Erkek karakterlerin daha fazla merak edildiği görülmüştür. 20 farklı merak edilen kişi arasından 16 tarihi kişinin öğrencinin yaşadığı ülkedeki karakterler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kendi tarihini merak etmeleri olağan bir durumdur. Amiral Sir Somerset Arthur Gouch Calthorpe, Gaurilo Pirincip, Adolf Hitler, Benito Mussolini olmak üzere 4 yabancı tarihi kişinin de merak edildiği görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin dersin konusu olmayan kişileri de merak ettiği yorumu yapılabilir. Öğrenciler, ders dışında tarihi araştırmalar yapmakta ve buradan hareketle bu kişilere merakı oluşmaktadır. Elde edilen bu bulgular, konular mümkün olduğu kadar günümüze getirilebilir görüşünü akla getirmektedir (Akbulut, 2005; Doğaner, 2005; Öztürk, 2005; Yılmaz, 2005).

Tablo 3. Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Merak Ettiği Kişilerin Nedenleri (Kahraman, 2021)

Tema isimleri	Tarihi kişiler
Askeri (10)	Mustafa Kemal Atatürk İsmet İnönü Kazım Karabekir Amiral Sir Somerset Arthur Gouch Calthorpe Tophaneli Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey Mustafa Fehmi Kubilay Seyit Onbaşı Çerkez Ethem Demirci Mehmet Efe Enver paşa
Siyasi(7)	Sultan Vahdettin Şeyh Sait Damat Ferit Gaurilo Pirincip II. Abdülhamit Adolf Hitler Benito Mussolini
Askeri karakter yakını (1)	Makbule Hanım
Sanatsal-edebi (1)	Halide Edip Adivar
Dini (1)	Rıfat Börekçi

En çok merak edilen kişi teması askeri tema olmuştur. Dersin temeli askeri kişilerden oluşmaktadır. Yoğunlukla askeri karakterlerin anlatılıp tartışıldığı bir ders olmasından dolayı merak edildiği düşünülmektedir.

Merak edilen tarihi kişilere dair öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

E.Ö: “*Mustafa Kemal Atatürk’ü merak ediyorum. Çünkü yıkılmış bir Osmanlı Devleti’nden nasıl Türkiye Cumhuriyeti gibi yeniden bir devlet yarattı? Çok zor bir şey.*”

Zoru başarmanın öğrenci açısından bir önemi vardır. Zoru başaran bir birey olarak Mustafa Kemal, öğrencinin gözünde bir kahramana dönüşmüştür. Yıkılmış bir devleti yeniden başka bir devlete dönüştürmek o şartlar ve baskı altında zor bir durumdur. Mustafa Kemal’in bu durumu en ince ayrıntısına kadar düşünmesi ve zamanla stratejik bir şekilde ilerlemesi onun bu zorlu mücadeleden zaferle çıkmasını sağlamıştır.

K.Ö: “*Kazım Karabekir’i merak ediyorum. Çünkü Mustafa Kemal Atatürk’ü tutuklayıp kendisi lider olabilirdi. Nasıl koşulsuz bir bağlılık var doğrusu merak ettim, tanışmak isterdim*”.

Öğrenci Kazım Karabekir karakterinin niçin birinci adam olabileceken ve ön plana çıkabileceken ikinci adam olarak kaldığını sorgulamakta ve merak etmektedir.

E.Ö: “*İsmet İnönü’yü merak ediyorum. Çünkü Lozan antlaşması kadar önemli bir zaferi nasıl kabul ettirdi? Eminim diğer devletler çok sıkıştırmışlardır*”.

E.Ö: “*Sultan Vahdettin’i merak ediyorum. Herkes vatan haini olduğundan bahsediyor. Gerçekten vatan haini mi?*”

Öğrenci bu görüşü ile hainlik ve muhiplik ekseni çevresinde dolaşmaktadır. Acaba gerçekten vatan haini mi sorusunu kendi kendine sormakta ve bir sonuca varamamaktadır. Bu kadar saygın bir insanın ne olup bittikten sonra vatan haini sıfatı ile yargılandığını idrak edememiştir.

K.Ö: “*Enver Paşa’yı merak ediyorum. Kafkas cephesinde hava şartları biliniyor. Neden göz göre askerleri ölüme gönderiyor?*”

Öğrencinin askeri tarih merakı söz konusu olmuştur. Enver Paşa’nın yaptığı strateji hatasının birçok askerimizin donarak ölmesine sebep olması Enver Paşa’ya öğrenci gözünden nefret ve kin ile bakılmasına sebep olmuştur. Plansız programsız bir şekilde hareket eden Enver Paşa öğrenci tarafından sorgulanmaktadır.

K.Ö: “*Gaurilo Princip’i merak ediyorum. Tek başına bir dünya savaşına neden oldu.*”

E.Ö: “*II. Abdülhamit’i merak ediyorum. Bazı insanlar koşulsuz savunurken bazıları nefret ediyor.*”

Öğrencinin vermiş olduğu cevap analiz edildiğinde görülmektedir ki öğrenci bir dilemma arasında kalmıştır. Öğrenci, yaşadığı ikilemi bir sonuca ulaştıramamaktadır. Bu ikileme öğrencinin çevresi ve izlediği filmlerin neden olabileceği düşünülmektedir. Bir taraf koşulsuz severken bir tarafın yoğun eleştirisine maruz kalan II. Abdülhamit dönemi idrak edilememiştir. Bu bağlamda öğretmenin, derste öğrencinin ikilem yaşadığı yerleri öğrenip bunun üzerinden ilerlemesi gerekebilir.

K.Ö: “ *Halide Edip Adivar’ı merak ediyorum. Genellikle erkek kahramanlardan bahsedilmiş kadın kahramanlardan çok fazla bahsedilmemiştir. Geçmişte yaptıklarından fazla bahsedilmediği için merak ediyorum.*”

K.Ö: “ *Makbule Hanım’ı merak ediyorum. Hakkında çok fazla bir bilgi yok.*”

K.Ö: “ *Kazım Karabekir’i merak ediyorum. Çünkü doğu cephesinde kendisinin yönetmiş olduğu kolordu zafer kazandı.*”

K.Ö: “ *Mustafa Kemal Atatürk’ü merak ediyorum. Milli Mücadele’ye nasıl karar verdi? Bu yola çıkarken tek başınaydı. Hiç tereddüt etmedi mi?*” (askeri)

K.Ö: “ *Seyit Onbaşı’yı merak ediyorum. Çünkü Çanakkale cephesinde 215 kg mermiyi kaldırmıştır. Fakat sonra tekrar istenildiğinde kaldıramamıştır. O an nasıl kaldırmıştır?*” (askeri)

Öğrenci burada Seyit Onbaşı karakterini duyduğu hikâye ile bağlantılı olarak merak etmiştir. Öğrenciye anlatılan hikâyelerin etkili öğrenmeyi sağladığı hatta öğrencinin merakını tetiklediği yorumu yapılabilir.

K.Ö: “ *Çerkez Ethem’i merak ediyorum. Çünkü bir tarafta bağımsızlık mücadelesi verilirken önce taraf olduğu devlete neden sonra karşı olup isyan çıkarıyor?*” (askeri)

Çerkez Ethem karakteri öncelikle Kuvayı Milliye içerisinde yer almış bir karakterdir. Kuvayı-i Milliye, bulunduğu bölgeyi düşman işgalinden kurtarmak amaçlı oluşturulan bölgesel direniş örgütüdür. Fakat sonradan Çerkez Ethem karşı tarafta yer almıştır. Bu durum anlaşılammakta olduğundan mütevellit öğrenciye taraf değiştirme nedenleri anlatılabilir. Çerkez Ethem’in başına buyruk hareket etmekten taviz vermek istememesi, belli bir merkeze bağlı olmak istememesi isyan etmesine sebep olarak gösterilebilir.

E.Ö: “ *Adolf Hitler’i merak ediyorum. Çünkü bu kadar sanatsal ruhlu bir kişiyken aynı zamanda nasıl bu kadar faşist bir lider?*” (siyasi)

Öğrencinin bu görüşü ile karakteri, psikolojik olarak tahlil ettiği yorumuna varılabilir. Psikolojik olarak karakteri analiz eden öğrenci karakterin 2 ayrı uç yönünün uyumsuzluğu üzerinde durmuştur.

E.Ö: “ *Benito Mussolini’yi merak ediyorum. Çünkü kötü bir İtalya’dan nasıl bir faşist bir devlet yarattı?*” (siyasi)

Mussolini karakterinin baskı rejiminin arka planını merak eden öğrenci, devletin arka planında ne olup bittiğini merak ettiği ve sorguladığı söylenilebilir.

E.Ö: “ *Rıfat Börekçi’yi merak ediyorum. Çünkü dini bir kişiliğe sahip. Dönem padişahının değil de niçin Mustafa Kemal’in yanında yer almıştır?*” (dini)

Öğrencinin burada dini bir karakteri sorguladığı göze çarpmaktadır.

K.Ö: “ *Şeyh Sait’i merak ediyorum. Yeni kurulan bir devlete karşı nasıl oyuna gelip de saçma sapan bir isyan çıkarmış?*” (askeri)

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğrencilerin Merak Ettiği Tarihi Olaylar (Kahraman, 2021)

Kategori	Kodlar	F
Olay	Milli Mücadele Dönem Savaşları	4
	TBMM'ye Karşı Çıkan İsyenlar	4
	Osmanlı Devleti'nin Yıkılışı	3
	II. Dünya Savaşı	2
	Menemen Olayı	2
	Sarıkamış Harekâtı	2
	Seyit Onbaşı'nın Topu Kaldırması	2
	Mustafa Kemal'in Okuldan Kaçması	1
	Çanakkale Savaşı	1
	I.Dünya Savaşı	1
	İstanbul'un İşgali	1
	Normandiya Kuşatması	1
	Stalingrad Muharebesi	1
	Almanların Yahudi Soykırımı	1
	Nazi Kampları	1
	Hatay'ın Anavatana Katılması	1
	Kut'ül Amare Savaşı	1
	Kuvayi Milliye Ruhunun Oluşması	1
	Mondros Ateşkes Antlaşmasının İmzalanması	1
	Picardie Manevraları	1
	Arapların Müslümanlara İhaneti	1
	Almanya'nın ABD'yi Savaşa Sokması	1
	Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın Yanında Savaşa Girmesi	1
	Lozan Barış Antlaşması	1
	Montrö Boğazlar Sözleşmesi	1
	Paris Barış Konferansı	1

Öğrencilerinin en çok merak ettiği olayların analizi sonucunda ortaya çıkan sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde 26 farklı olayın merak edildiği görülmüştür. Öğrenciler tarafından en fazla merak edilen olaylar sırasıyla, Milli Mücadele dönemi savaşları ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne [TBMM] karşı çıkan isyanlar olduğu görülmektedir. Bu olayları Osmanlı Devleti'nin yıkılışı takip etmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde Milli Mücadele dönem savaşları ve TBMM'ye karşı çıkan isyanların en fazla merak edilen olaylar olduğu görülmüştür. Milli Mücadele dönem savaşlarının merak edilme nedeni olarak, dersin ana temelini Milli Mücadele'ye dayanması ve Milli Mücadele döneminden sınıfta çokça bahsedilmesi düşünülebilir.

Elde edilen bulgulara göre en çok merak edilen olaylardan bir tanesi de Osmanlı Devleti'nin yıkılışı olmuştur. Ortaokul 7. sınıfta Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükselme dönemleri anlatılırken duraklama, gerileme ve dağılma dönemleri anlatılmamaktadır. Görkemli ve şatafatlı kurulan ve

yükselen Osmanlı Devleti'nin yıkılışının idrak edilememesi merakı tetiklemiştir. Bundan dolayı Osmanlı Devleti 7 ve 8. sınıfta anlatılırken aradaki denge çok iyi kurulabilmelidir (Saray, 2005).

En çok merak edilen olayların arasında Lozan Barış Antlaşması da yer almaktadır. Lozan Barış Antlaşması'nın bir zafer mi yoksa hezimet mi olduğu hep bir tartışma konusu olmuştur. Lozan Barış Antlaşmanın imzalandığı dönem ve şartlar öğrenciye anlatılmamaktadır. Öğrenci, antlaşma maddelerini iyi bilse de bu konuda yorum yapamamaktadır. Merak ettiği cevabını alamayan öğrenci, çevresine ve medyaya başvuru yapsa da sağlıklı bilgiler edinememektedir. Saray'ın (2005) da bahsettiği gibi günümüzde belirli bir kesim tarafından hala anlaşılammış olan Lozan Barış Antlaşması ve maddeleri öğrencilere kavratılabilir.

Merak edilen konular incelendiğinde Normandiya Kuşatması, Stalingrad Muharebesi, Almanların Yahudi Soykırımı gibi olayların olduğu görülmektedir. Merak edilen olaylar ise ders konuları içerisinde yer almamaktadır. Ders konuları dışında yer almasına rağmen öğrencilerin bu konuları da merak ettiği görülmüştür. Elde edilen bu bulgular, konuların mümkün olduğu kadar günümüze getirilebilir görüşünü desteklemektedir. (Akbulut, 2005; Doğaner, 2005; Öztürk, 2005; Yılmaz, 2005).

Tablo 5. Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Merak Ettiği Olayların Nedenleri (Kahraman, 2021)

Tema isimleri	Tarihi olaylar
Askeri (14)	Milli Mücadele Dönemi Savaşları II. Dünya Savaşı Menemen Olayı Sarıkamış Harekâtı Seyit Onbaşı'nın Topu Kaldırması Çanakkale Savaşı I. Dünya Savaşı Normandiya Kuşatması Stalingrad Muharebesi Picardie Manevraları Almanya'nın ABD'yi Savaşa Sokması İstanbul'un İşgali Kut'ül Amare Savaşı Kuvayı Milliye Ruhunun Oluşması
Siyasi (10)	TBMM'ye Karşı Çıkan İsyenlar Osmanlı Devleti'nin Yıkılışı Mondros Ateşkes Antlaşması Lozan Barış Antlaşması Almanların Yahudi Soykırımı Nazi Kampları Osmanlı Devleti'nin Almanya Yanında Savaşa Girmesi

	Hatay'ın Anavatana Katılması
	Montrö Boğazlar Sözleşmesi
	Paris Barış Konferansı
Yaşam- kesiti (1)	Mustafa Kemal'in Okuldan Kaçması
Dini (1)	Arapların Müslümanlara İhaneti

Öğrenciler tarafından en fazla merak edilen olay teması askeri temadır. Merak edilen kişiler teması ve merak edilen olaylar temasının birbirine paralel olduğu görülmektedir. En fazla merak edilen temanın askeri tema olma nedeni sınıfta veya okul dışı çevrede yoğun bir şekilde askeri olaylardan bahsedilmesi olabilir. Merak edilen tarihi olaylara dair öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

K.Ö: “*Milli Mücadele savaşlarını merak ediyorum. Çünkü çok uzun bir dönem ve birçok savaş var. Mustafa Kemal bu dönemi nasıl planladı?*”

K.Ö: “*TBMM' ye karşı halkın çıkardığı isyanları merak ediyorum. Çünkü bu insanların zihniyetini merak ediyorum. Niye cumhuriyet ve demokrasiye karşılar? Kısıtlı ve birine bağlı yaşamak hoşlarına mı gidiyor?*”

K.Ö: “*Osmanlı Devleti'nin yıkılışını merak ediyorum. Çünkü bu kadar güçlü bir devlet nasıl oldu da yıkıldı?*”

E.Ö: “*Menemen olayını merak ediyorum. Çünkü Mustafa Kemal Atatürk'ün bir şehit için Menemen'i yakın emri verdiği söyleniyor.*”

E.Ö: “*Mustafa Kemal'in savaşa katılmak için okuldan kaçtığını merak ediyorum. Acaba gerçekten kaçtı mı?*”

E.Ö: “*Arapların Müslümanlara ihanetini merak ediyorum. Bir millet neden din kardeşinin yanında yer almaz?*”

E.Ö: “*Paris Barış Konferansı'nı merak ediyorum. İtilaf Devletleri niçin görüş ayrılığına düşüp Osmanlı Devleti'ni paylaşamadılar?*”

K.Ö: “*Çanakkale Savaşı'nı merak ediyorum. Türk Milleti nasıl bu kadar zor şartlar altında düşmana karşı bu kadar azimle savaşabildi?*”

K.Ö: “*Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın ondan faydalandığı halde niçin Almanya yanında savaşa girdiğini merak ediyorum.*”

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 6. Öğrencilerin Merak Ettiği Tarihi Yerler (Kahraman, 2021)

Kategori	Kod	F
	Milli Mücadele Dönemi Cepheleri	3
	Selanik	3
	Çanakkale	3

Yerler	Kafkas Cephesi (Sarıkamış)	2
	Anıtkabir	2
	I. ve II. Meclis Binaları	2
	Kongre Binaları	2
	Atatürk'ün Yaşadığı Yer	2
	Milli Mücadele Döneminde Denizli	1
	Sultan Vahdettin'in Sarayı	1
	II. Dünya Savaşı Doğu Cephesi	1
	II. Dünya Savaşı Batı Cephesi	1
	Kızıl Meydan	1
	İzmir'in İşgali Sırasında İzmir Şehri	1
	Sakarya Meydan Savaşının Yapıldığı Yer Sakarya Nehrinin Doğusu	1
	Demirci Mehmet Efe ve Çerkez Ethem'in İşgalleri Sırasında Aydın ve İzmir İlleri	1
	I. Dünya Savaşı Sırasında Askerlerin Tedavi Edildiği Yer	1
	Mondros Ateşkes Antlaşmasının İmzalandığı Yer Olan Agemennon Zırhlısı	1
	I. Dünya Savaşı Cepheleri	1
	Hicaz – Yemen Cephesi	1
	Lozan Barış Antlaşmasının İmzalandığı Yer	1
	Mudanya Ateşkes Antlaşmasının İmzalandığı Yer	1

Öğrencilerinin en çok merak ettiği yerlerin analizi sonucunda ortaya çıkan sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde merak edilen 22 farklı yer görülmektedir. En fazla merak edilen yerler, Milli Mücadele dönemi cepheleri, Selanik ve Çanakkale olmuştur. Milli Mücadele döneminin merak edilme nedeninin dersin temelini Milli Mücadeleyle dayanmasından dolayı olduğu tahmin edilmektedir. Elde edilen bir diğer bulgu Çanakkale olmuştur. 1915 yılında yapılan Çanakkale Savaşı'nda gösterilen topyekûn mücadele ve bu mücadelenin filmlere konu olmasının öğrencilerin merak etmesinde önemli bir etken olduğu düşünülmektedir.

Merak edilen yerler arasında Anıtkabir de yer almaktadır. Eşsiz bir lider olan Mustafa Kemal Atatürk'ün anıtmezarının Anıtkabir'de olması ve öğrencilerin Ankara'ya gitmemiş olmasının öğrencilerin merakını ortaya çıkardığı düşünülebilir.

Tablo 7. Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Merak Ettiği Yerlerin Nedenleri (Kahraman, 2021)

Tema İsimleri	Tarihi Yerler
Savaş Alanları (7)	Kurtuluş Savaşı Cepheleri
	Kafkas Cephesi (Sarıkamış)
	I. Dünya Savaşı Cepheleri
	Hicaz – Yemen Cephesi

	II. Dünya Savaşı Doğu Cephesi
	II. Dünya Savaşı Batı Cephesi
	Sakarya Meydan Savaşının Yapıldığı Yer
İl-Ülke (6)	Selanik
	Çanakkale
	Kızıl Meydan
	İzmir'in İşgali Sırasında İzmir Şehri
	Milli Mücadele Döneminde Denizli
	Demirci Mehmet Efe ve Çerkez Ethem'in İşgalleri Sırasında Aydın ve İzmir İlleri
Siyasi Yer (4)	Mondros Ateşkes Antlaşmasının İmzalandığı Yer Olan Agemennon Zırhlısı
	Lozan Barış Antlaşmasının İmzalandığı Yer
	Mudanya Ateşkes Antlaşmasının İmzalandığı Yer
	Kongre Binaları
Yaşam Alanları (3)	Atatürk'ün Yaşadığı Yer
	Sultan Vahdettin'in Yaşadığı Yer
	I. Dünya Savaşı Sırasında Askerlerin Tedavi Edildiği Yer
Mimari Yapıt (2)	I. ve II. Meclis Binaları
	Anıtkabir

Yerler; savaş alanı, il-ülke, siyasi yer, yaşam alanı, mimari yapıt olmak üzere 5 farklı temaya ayrılmıştır. Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin en çok merak ettiği yer teması savaş alanlarıdır. Savaş alanı temasının merak edilme nedeni olarak dersin konusunun yeni kurulacak T.C. devletinin kuruluş safhalarının savaştan geçmesi gösterilebilir. Fakat Kızılay'ın (2019) doktora tez çalışmasında savaş alanı teması en az merak edilen temadır. Burada Kızılay'ın (2019) çalışma grubu ve çalışma konusunun, farklılığa neden olduğu söylenilebilir.

Öğrencilerin MEB ders kitabında bahsi geçen savaş alanları ve illeri merak ettiği görülmüştür. Bahsi geçen yer ve mekânlara öğrencilerin hiç gitmemiş olması bunda önemli bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin merak ettiği mekânlara uygun olarak müze gezileri düzenlenebilir (Doğaner, 2005; Köstüklü, 2005; Öztürk, 2005; Saray, 2005). Öğrenci, müze gezileri ile birlikte hem merakını giderecek o dönemden izler görecektir ve öğrendikleri somutlaşacak hem de etkili bir öğrenme gerçekleşecektir.

Savaş alanı mekânları, öğrenciler tarafından en fazla merak edilen yerler olmuştur. Genellikle askeri olayları merak eden öğrenciler, askeri olayların geçtiği alanlarını da merak etmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 8. Öğrencilerin Merak Ettiği Tarihi Dönemler (Kahraman, 2021)

Kategori	Kod	F
	Milli Mücadele Yılları	6
	Atatürk'ün Hastalık Süreci ve Ölümü	4
	Cumhuriyetin İlanı	3
	İnkılâplar Dönemi	3
	Çanakkale Savaşı Dönemi	2
	Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Dönemi	2
	Mustafa Kemal'in Eğitim Hayatı Dönemi	2
	1939-2011 Mustafa Kemal'in Ölümünden Sonra Ülke Yönetimi	1
Dönemler	1914-1918 I. Dünya Savaşı Yılları	1
	Devletçilik İlkesinin Uygulandığı Dönem	1
	Atatürk Hakkında İdam Kararı Çıktığı Dönem	1
	İşgallerin Başladığı Dönem	1
	Zararlı Cemiyetler Dönemi	1
	Sarıkamış Harekâtı Dönemi	1
	I. Dünya Savaşı Öncesi	1
	Maarif Kongresinin Toplanması	1
	Osmanlı Devleti'nin Son Dönemleri	1

Öğrencilerin en çok merak ettiği dönemler ve frekansları tablo haline getirilerek Tablo 8'de verilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde ortaokul öğrencileri tarafından merak edilen 17 farklı dönem olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular incelendiğinde en fazla merak edilen dönemler, Milli Mücadele Dönemiyle birlikte Atatürk'ün hastalık süreci ve ölümü olmuştur. Bu sonucu Cumhuriyet'in ilanı ve inkılâplar dönemi takip etmektedir.

Öğrencilerin en çok merak ettiği dönemin başında Milli Mücadele dönemi yılları gelmektedir. Elde edilen bu bulgu olay ve yer teması ile paralellik göstermektedir. Milli Mücadele dönemi yıllarının merak edilmesi, Milli Mücadele döneminde gösterilen fedakârlıklarla ve üstün çaba ile ilişkilendirilebilir. Elde edilen bu bulguyu, Atatürk'ün hastalık süreci ve ölümü takip etmektedir. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olmakla birlikte bu devlete çok büyük katkıları olmuş büyük bir devlet adamı ve liderdir. Gerek ileri görüşlülüğü gerek vatanseverliği gerek cesareti gerekse çalışkanlığı onu merak edilebilir kılmıştır. Böyle bir liderin merak edilmesi de doğal bir sonuçtur.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin merak ettiği diğer dönem ise Cumhuriyetin ilanı olmuştur. Yönetim şeklinin bir anda değişmesi, içinde yaşadığımız devletin yönetim şeklinin cumhuriyet olması ve cumhuriyet yönetim şeklinin demokratik, bağımsızlık ve egemenlik üzerine kurulu olması öğrencilerin merak etmesinde önemli hususlar olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin merak ettiği unsurlardan bir tanesi de Atatürk'ün ölümü sonrası dönemden günümüze kadar olan dönemdir. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularında, en son ünite Atatürk'ün ölümü ve sonrasıdır. Bu ünite, Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'ndaki durumu, girişimleri, izlediği politika ve Türkiye'nin çok partili hayata geçişi konu olarak alınmaktadır. Öğrencilerin merak ettiği konular arasında İkinci Dünya Savaşı ve sonrası da yer almaktadır. Fakat bu konular işlenmediği için öğrenci bunları sorguladığı durumlarda aydınlanamaz. Dolayısıyla merakı bir süre sonra körelir.

Tablo 9. Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Merak Ettiği Dönemlerin Nedenleri (Kahraman, 2021)

Tema İsimleri	Tarihi Dönemler
Askeri Olaylar Dönemi (5)	Milli Mücadele Yılları Çanakkale Savaşı Dönemi 1914-1918 I. Dünya Savaşı Yılları İşgallerin Başladığı Dönem Sarıkaş Harekâtı Dönemi
Devletler Dönemi (4)	Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Dönemi 1939-2011 Mustafa Kemal'in Ölümünden Sonra Ülke Yönetimi I. Dünya Savaşı Öncesi Osmanlı Devleti'nin Son Dönemleri
Önemli Olaylar Dönemi (3)	Atatürk'ün Hastalık Süreci ve Ölümü Cumhuriyetin İlanı Maarif Kongresinin Toplanması
Siyasi Olaylar Dönemi (2)	Atatürk Hakkında İdam Kararı Çıkarılma Dönemi Zararlı Cemiyetler Dönemi
Tanınmış Karakterler Dönemi (2)	Mustafa Kemal'in Eğitim Hayatı Dönemi
Modern-İlerleme Dönemi (2)	İnkılâplar Dönemi Devletçilik İlkesinin Uygulandığı Dönem

Merak edilen dönemler; askeri olaylar, devletler, önemli olaylar, siyasi olaylar, tanınmış karakterler, modern ilerleme dönemi olmak üzere 6 temaya ayrılmıştır. En çok merak edilen tema, askeri olaylar dönem teması olmuştur. Merak edilen kişi ve merak edilen olaylar teması ile dönem teması arasında bir paralellik görülmektedir. Şimşek (2007) çalışmasında, askeri olaylardan ve zaferlerden sıkça bahsedilmesinin öğrencilerin askeri olayları merak etmesinde etkili olduğu görüşünü paylaşmıştır (akt. Okur-Berberoğlu, 2015). Dönem teması altında en fazla merak edilen dönem, Milli Mücadele yılları olmuştur.

Merak edilen tarihi dönemlere dair öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

E.Ö: “*Milli Mücadele Dönemi yıllarını merak ediyorum. Acaba halkın içinden yardım etmeyen var mı? Yardım etmeyenler de niçin yardım etmiyor?*”

E.Ö: “Atatürk’ün hastalık süreci ve ölümünü merak ediyorum. Ülkeyi düşmandan kurtaran önemli bir insanın vefatını merak ediyorum. Halkın tepkisi nasıl olmuştur?”

K.Ö: “Harf inkılâbının yapıldığı dönemi merak ediyorum. Dil Arapça iken birden yeni bir alfabe ortaya çıkıyor. Halkın tepkisini merak ediyorum.”

K.Ö: “Cemiyetler dönemini merak ediyorum. Özellikle zararlı cemiyetler dönemini. Çünkü Kurtuluşu İngiliz Muhipleri, Wilson Prensipleri gibi manda ve himayede aramaları biraz komik değil mi? Acizlik.”

E.Ö: “Kütahya-Eskişehir Savaşı döneminde Maarif Kongresi’nin toplandığı zamanı merak ediyorum. Savaşın ortasında kongre niçin toplandı? Eğitime bu kadar önem verilen dönem ile şimdiki dönem arasında büyük bir fark var.”

E.Ö: “Mustafa Kemal’in eğitim hayatını merak ediyorum. Nasıl bir öğrenciydi? Bizim gibi sınavlara giriyor muydu? Zorluklar yaşadı mı ?”

K.Ö: “Osmanlı Devleti’nin son dönemlerini merak ediyorum. Netice de bir devlet yıkılmak üzere. Halkın tepkisi bu durumda nasıl olmuştur. Mustafa Kemal’e güven nasıldır?”

E.Ö: “Mustafa Kemal Atatürk hakkında idam kararı çıkarıldığı dönemi merak ediyorum. Dönem, nasıl bir dönemmiş ki yaptıkları anlaşılmayıp idam kararı çıkarılmış.”

K.Ö: “Devletçilik ilkesinin uygulandığı dönemi merak ediyorum. Yeni kurulan T.C. devleti nasıl bu kadar halka destek oldu?”

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Denizli ilinde MEB’e bağlı bir özel okulun ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konularına dair tarihsel meraklarını konu alan bu çalışmada, öğrencilerin merak ettiği kişi, olay, yer, dönem ve nedenlerinden ortaya çıkan bulgular aktarılmaya çalışılmıştır.

En çok merak edilen tarihi karakter Mustafa Kemal Atatürk’tür. Henüz okula başlamadan çocuklara öğrettiğimiz ilk tarihi kişidir. Tanıştıkları ilk kişi olmasından dolayı merak edildiği düşünülmektedir. Kızılay’ın (2019) ilkokul öğrencilerinin tarihsel merakını araştıran doktora tez çalışması, Koca’nın (2018) üniversite öğrencilerinin tarih merakına dair yaptığı yüksek lisans tez çalışması, Altun’un (2014a), (2014b), (2016), (2018) tarih merakı ile ilgili çalışmalarında da paralel bulgulara ulaştıkları görülmüştür.

Merak edilen kişilerin arasında 18 erkek karakter, 2 kadın karakter olduğu göze çarpmaktadır. Erkek karakterlerin daha fazla merak edildiği görülmüştür. Kızılay (2019), Koca (2018), Altun (2014), (2016), (2018) çalışmalarında aynı bulgulara ulaşmışlardır. Elde edilen bulgular, Levstik ve Groth’un (2002) “Normal tarih erkek odaklıdır” sözünü destekler niteliktedir (akt. Altun, 2014).

20 farklı merak edilen kişi arasından 16 tarihi kişinin, öğrencinin yaşadığı ülkedeki karakterler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kendi tarihini merak etmeleri olağan bir durumdur. Kızılay (2019), Koca (2018), Altun (2014), Canlı ve Altun (2014) çalışmalarında aynı bulgulara ulaştığı görülmüştür.

Tablo 4 incelendiğinde Milli Mücadele dönem savaşları ve TBMM'ye karşı çıkan isyanların en fazla merak edilen olaylar olduğu görülmüştür. Kızılay (2019) ve Altun'da (2014), (2016) çalışmalarında paralel bulgulara ulaşmışlardır. Fakat Çakmak, Akgün ve Salur (2021) 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi başlıklı araştırmasında T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük alanında 2021 yılının yarısına kadar yapılan lisansüstü 50 adet tez çalışmasını inceleyerek %2 oranında Milli Mücadele dönemi ile ilgili tez çalışması yapıldığını gözlemlemiştir. Fakat bu yapılan araştırmada sonuçtan görülmektedir ki öğrencilerin en çok merak ettiği olay Milli Mücadele dönemidir. Öğrencilerin en çok merak ettiği dönemlere ağırlık verilerek o alanda çalışmalar yapılabilir.

Öğrenciler tarafından en fazla merak edilen olay teması, askeri temadır. Merak edilen kişiler teması ve merak edilen olaylar temasının birbirine paralel olduğu görülmektedir. En fazla merak edilen temanın askeri tema olması sınıfta veya okul dışı çevrede yoğun bir şekilde askeri olaylardan bahsedilmesi olabilir. Bu da askeri başarının ön plana çıkması ile ilişkilendirilebilir (Şimşek, 2007; akt: Okur-Berberoğlu, 2015).

Tablo 6 incelendiğinde merak edilen 22 farklı yer görülmektedir. En fazla merak edilen yerler, Milli Mücadele dönemi cepheleleri, Selanik ve Çanakkale olmuştur. Aynı zamanda Kızılay da (2019) doktora tez çalışmasında paralel bulgulara ulaşmıştır. Milli Mücadele döneminin dersin temelini Milli Mücadeleye dayanmasından dolayı merak edildiği tahmin edilmektedir. Elde edilen bir diğer bulgu Çanakkale olmuştur. Kızılay (2019) ve Altun da (2014) çalışmalarında aynı sonuçlara ulaşmıştır.

Merak edilen yerler arasında Anıtkabir de yer almaktadır. Kızılay'ın (2019) ve Altun'un (2014) çalışmalarında da aynı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Eşsiz bir lider olan Mustafa Kemal Atatürk'ün anıtmezarının Anıtkabir'de olması ve öğrencilerin Ankara'ya gitmemiş olmasının öğrencilerin merakını ortaya çıkardığı düşünülebilir.

Yerler; savaş alanı, il-ülke, siyasi yer, yaşam alanı, mimari yapıt olmak üzere 5 farklı temaya ayrılmıştır. Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin en çok merak ettiği yer teması savaş alanlarıdır. Savaş alanı temasının merak edilme nedeni olarak, dersin konusunun yeni kurulacak T.C. devletinin kuruluş safhalarının savaştan geçmesi gösterilebilir. Fakat Kızılay'ın (2019) doktora tez çalışmasında savaş alanı teması, en az merak edilen temadır. Burada Kızılay'ın (2019) çalışma grubu ve çalışma konusunun farklılığına neden olduğu söylenilebilir.

Öğrencilerin en çok merak ettiği dönemin başında Milli Mücadele Dönemi yılları gelmektedir. Elde edilen bu bulgu, olay ve yer teması ile paralellik göstermektedir. Milli Mücadele dönemi yıllarının merak edilmesi, Milli Mücadele döneminde gösterilen fedakârlıklarla ve üstün çaba ile

ilişkilendirilebilir. Kızılay'ın (2019) ve Altun'un (2014) çalışmaları incelendiğinde sonuçların aynı olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguyu, Atatürk'ün hastalık süreci ve ölümü takip etmektedir. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olmakla birlikte bu devlete çok büyük katkıları olmuş büyük bir devlet adamı ve liderdir. Gerek ileri görüşlülüğü gerek vatanseverliği gerek cesareti gerekse çalışkanlığı onu merak edilebilir kılmıştır. Böyle bir liderin merak edilmesi de doğal bir sonuçtur.

Elde edilen bulgular, özetlenecek olursa öğrencilerin Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarını merak ettikleri görülmüştür.

Öğrencilerinin genellikle kendi ülkesindeki tarihi kişileri merak ettiği görülmektedir. Ayrıca öğrenciler, genellikle erkek karakterleri merak etmektedir. Öğrencilerin en çok merak ettiği kişiler, askeri kişiler ve akabinde siyasi kişiler olmuştur.

Öğrenciler merak ettikleri kişiler ile doğrudan ilişkili olayları merak etmektedirler. Örneğin, Rauf Orbay'ı merak eden bir öğrenci, Mondros Ateşkes Antlaşması'nı, Seyit Onbaşı'yı merak eden öğrenci, Çanakkale Savaşı'nı merak etmektedir. Öğrenciler tarafından merak edilen olaylar, genellikle askeri olaylardır. Merak edilen kişilerin olaylar ile ilişkili olduğu göze çarpmaktadır. Öğrenciler tarafından merak edilen yerler, olayların geçtiği yerler olmuştur. Savaş alanları da öğrencilerin merak ettiği yerler arasındadır. Savaş alanlarını merak eden öğrenciler genellikle o savaşları merak eden öğrencilerdir. Merak edilen olayların yaşandığı dönemler, merak edilen dönemler olmuştur.

Merak edilen dönemler, genellikle askeri dönemler olmuştur. Merak edilen dönem, kişi ve olay arasında bir paralellik söz konusudur.

Bu çalışmanın sonucundan genel olarak, öğrencilerin askeri ve siyasi tarihe yönelmiş oldukları çıkarılabilir. Bu sonuç, sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programının ve öğretim programına bağlı kalınarak hazırlanmış ders kitaplarının askeri ve siyasi tarihe ağırlık verdiği, tarihin sosyal, sanatsal-edebi, dini, kültürel, yönlerini ihmal ettiğinin bir göstergesidir.

Çakmak, Akgün ve Salur (2021) 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine İlişkin Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi başlıklı araştırmasında T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük alanında 2021 yılının yarısına kadar yapılan lisansüstü 50 adet tez çalışmasını inceleyerek yapılan tezlerin %26'sının öğrencilerin derse yönelik tutumları ve akademik başarılarına yönelik olduğu sonucuna ulaşmıştır. Fakat öğrencilerin meraklarını ortaya çıkaracak bir tez çalışmasına rastlamadığı görülmüştür.

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konularına ilişkin öğrencilerin tarih meraklarını ve nedenlerini araştıran bu çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre araştırmacılara ve öğretmenlere öneriler verilmiştir.

1) Bu araştırmanın Covid-19 pandemisinden dolayı belirli sınırlılıkları vardır. Bu çalışma, farklı değişkenleri de dikkate alıp, sınırlılıkları da değiştirilerek 8. Sınıf öğrencileri veya 12. Sınıf öğrencilerine uygulanabilir.

2) Dersin öğreticisi, sınıf içerisinde merakı işe koşabilir. Bu sayede öğrencinin neyi merak ettiğini anlayarak dersi onun üzerinden ilerletebilir.

3) Öğretmenler, derste işledikleri konu ile ilgili çeşitli materyaller ve orijinal kaynaklar kullanabilir. Çeşitli materyaller dersi somutlaştıracak ve öğrencide kalıcı öğrenme sağlayacaktır. Öğrenci, orijinal kaynak ile o dönemi deneyimleme fırsatı yakalayabilir.

4) Öğretmenler, dersler de konu ile ilgili müze gezileri yapabilir. Müze gezileri ile birlikte öğrencide hem o dönem somutlaşacak hem de etkili öğrenme sağlanacaktır.

5) Öğretmenler, dersin konularını içinde yaşadığımız zaman ile bağdaştırarak, güncel ülke sorunlarına değinerek dersi işleyebilir. Bu sayede öğrenci geçmiş ve günümüz arasında ilişki kurabilecek güncel sorunları da öğrenme fırsatı bulacaktır.

5. KAYNAKÇA

- Altun, A. (2014a). Sınıf öğretmeni adaylarının tarih merakına yönelik bir inceleme. *Route Educational And Social Science Journal*, 1(3), 16-32.
- Altun, A. (2014b). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin tarih merakının yörüngesi: olaylar, zamanlar ve yerler. [Sözlü sunum]. III. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, Sakarya.
- Altun, A. (2016). Tarih merakına yönelik bir inceleme: Fen-edebiyat fakültesi (AİBÜ) tarih bölümü öğrencilerinin tarihe dair merakları. *Turkish History Education Journal*, 5(2), 390-436. <https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Tuhed/Issue/26594/279933>
- Altun, A. (2018). İlkokul ve ortaokulda tarihi karakterlere yönelik merakın yörüngesi ve tarih merakının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43(193), 259-288. <http://doi.org/10.15390/Eb.2018.4210>
- Aslan, E. (2006). Neden tarih öğretiyoruz? *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 162-175.
- Barton, K. C. (2009). *Tarihte birinci elden kaynaklar: efsaneleri / mitleri aşmak* (Y. Doğan, Çev.). *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(5), 1407-1426. (Orijinal basım tarihi 2005)
- Barton, K. C. (2018). Historical sources in the classroom: Purpose and use. Hsse online. *Research And Practice in Humanities And Social Studies Education*, 7(2), 1-11. <https://hsseonline.nie.edu.sg/journal/volume-7-issue-2-2018/historical-sources-classroom-purpose-and-use>
- Çakmak, Z. , Akgün, İ. H. , Salur, M. "8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi". *Belgi Dergisi* (2021): 825-843 <https://dergipark.org.tr/en/pub/belgi/issue/64273/940240>
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi*, 6(15), 69-88.
- Doğaner, Y. (2005). Yüksek öğretimde Atatürk ilke ve inkılaplarının öğretimi ile ilgili düşünceler. Saray, M. ve Tosun H. (Ed.) *İlk ve ortaöğretim kurumlarında Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri* içinde (s.281-286). Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. Ankara.
- Kaleli-Yılmaz, G. ve Metin, M. (Ed.) (2014). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (1. bs., s.261-285). Pegem Akademi. Ankara.
- Kashdan, T. B. & Silvia, P. J. (2009). Curiosity and interest: the benefits of thriving on novelty and challenge. C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Ed.), *handbook of positive psychology* içinde (2. Bs. s. 367-375). Oxford University Press, New York.
- Kaya, R. ve Demirel, M. (2008). Lise 3. sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları: Erzurum örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 163- 177.
- Kızılay, N. (2014). *Arkeoloji konularının sınıf içi yaparak yaşayarak öğretiminin 6. Sınıf öğrencilerinin tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi üzerine bir eylem araştırması* (Tez no. 316171) [Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kızılay, N. (2019). *İlkokul öğrencilerinin tarih merakı ve yörüngesi* (Tez no.610550) [Doktora Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Koca, E. (2018). *Pedagojik formasyon alan tarih bölümü öğrencileri ile eğitim fakültesi tarih eğitimi bölümü öğrencilerinin tarihe dair meraklarının karşılaştırılması* (Tez no.527278) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Köstüklü, N. (2005). İlk ve orta öğretimde Atatürk ilke ve inkılabları ve Türkiye cumhuriyeti tarihi nasıl öğretilmeli? Bazı tespit ve öneriler. Saray, M. ve Tosun, H. (Ed.), *İlk ve ortaöğretim kurumlarında Türkiye cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri* içinde (s.43-50). Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. Ankara.
- Litman, J. A. (2005). Curiosity and the pleasures of learning: Wanting And Liking New Informations. *Cognition And Emotion*, 19(6), 793-814.
- Okur-Berberoğlu, E. (2015). Historical empathy and perspective taking in the social studies (sosyal bilimlerde tarihsel empati ve bakış açısı kazanma). *Turkish history education Journal*, 4 (1), 216-226. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tuhed/issue/17721/185620>
- Öztürk, C. (2005). İlk ve orta öğretim kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. Saray, M. ve Tosun, H. (Ed.) *İlk ve ortaöğretim kurumlarında türkiye cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri* içinde (s. 51-58). Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. Ankara.
- Saray, Ş. (2005). İnkılâp tarihi dersi okullarda nasıl işlenmeli ve uygulanmalı? Saray, M. ve Tosun H. (Ed) *İlk ve ortaöğretim kurumlarında Türkiye cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri* içinde (s. 101-108). Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. Ankara.
- Şimşek, A. (2004). İlköğretim okulu sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde hikâye anlatım yönteminin etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4) , 495-509. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26126/275211>
- Tokdemir, M. A.(2018). Tarih öğretiminde hipotetik soruların kullanılması ve değerlendirilmesi. *Cumhuriyet International Journal Of Education*, 7(1), 40–60. Doi: 10.30703/Cije.368832
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. bs.). Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 1(15) , 181-190. <https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Erusosbilder/Issue/23748/253003>.

Extended Abstract

Curiosity is an inborn intrinsic impulse that has the aspiration to obtain new knowledge. The overall target of education is to bring up inquisitive individuals. When an individual considers that he has lack of knowledge, curiosity is ready to emerge. A person wants to be conscious of his past and to shape his future the moment he realizes that he doesn't have a grasp of his past. This shortage of the individual has been tried to be fulfilled at primary and secondary schools through social studies, History of Revolution and Kemalism lessons. History lesson was perceived as an instrument that should be covered at schools with the aim of boosting students' enthusiasm. The purpose of teaching history is to synthesize our own values with the elements required by the era, without separating from our own selves, and to transmitting them to the younger generations. Societies that do not have historical consciousness cannot remain standing for a long time. The lesson is considerably significant whose target is to raise citizens who are in line with the values of the Republic. On the other hand, this essential lesson has some certain problems. Some of the problems of the lesson are the methods and techniques used, the materials, the amount of hours allocated for the lesson, the instructors, the repetition of the lesson at different levels, being qualified as a type of memorization, the inability to fully explain Mustafa Kemal's ideas and the way of belief about the necessity of the lesson. The students have difficulty in understanding the lesson since it is qualified as memorization by the them. Yet, if curiosity is set on in the lesson and the matters that students are curious about are brought to the surface, the lesson will cease to be memorized and will be didactic and instructive. In point of fact, at this juncture, curiosity should get involved in history lessons. The teacher needs to reveal the curiosity in the individual and the individual should inquire and analyze the past. Thereby, the individual will inquire what he/she is curious about and learning will be completed permanently.

In this study, secondary school senior students' curiosity of history and its causes for T.R. History of Revolution and Kemalism lesson are intended to be analyzed. In this study, one of the qualitative research methods, case study design, was used. The study group of the research involves 31 senior students who study at a private secondary school affiliated to the Ministry of National Education in Denizli in the 2020-2021 academic year. Data collection tool of the research is an interview form including open-ended questions. Convenience sampling consists of the the sample of the research that is appropriate for the qualitative research design. In this study, data were collected by the researcher in person. Each student in the research was interviewed face-to-face individually in the classroom. First the interview form was given to the student; subsequently responses were received by asking questions. The interview lasted approximately 10 minutes with each student. The data collected were analyzed by applying content analysis method. By taking the findings attained in this study into the consideration, the students are most curious about; Mustafa Kemal Atatürk, Kazım Karabekir and İsmet İnönü. It occurs that the historical person is that is wondered the most is Mustafa Kemal Atatürk. The first name students encounter in history before they start school is Mustafa Kemal Atatürk. The phenomenon that secondary school students were curious about were the National War of Independence and the rebellions against the Turkish Grand National Assembly, respectively. It is considered that the students may be attracted to the

topic of National Struggle involved in the 8th grade T.R. Revolution History and Kemalism lesson and wars during the National Struggle.

The places that students were most curious about were the fronts of the National War of Independence, Thessaloniki and Çanakkale. There is a parallelism between the most wondered National Struggle period fronts in the location category and the most wondered National Struggle period wars in the event category. The most wondered periods by the students were the National Struggle period and Atatürk's illness and death. It is regarded that the most wondered period by 8th grade students is the period of the National Struggle. This finding shows parallelism with the most wondered event and the most wondered place. Being curious about the years of the National Struggle period can be associated with the fact that the National Struggle period is among the subjects of T.R. Revolution History and Kemalism, and the National Struggle period is frequently covered in the classroom. Regarding the findings acquired in this study, the male characters are wondered more. As the findings of the research are analyzed, it is considered that the female characters are neglected. Again, according to the findings, the students wondered about the characters whose names are mentioned in the place they lived. It is observed that senior secondary school students have a tendency towards military and political history. It is concluded that the social, religious, artistic-literary and cultural aspects of the lesson subjects are ignored and the subjects are generally confined to the military and political framework.